

Oğuz Çelikkol

Dış politika gelişmeleri ve Kaşıkçı cinayeti

22 Kasım 2018

Geçen hafta dış politika alanında arka arkaya önemli gelişmeler oldu. Dikkatler doğal olarak Rusya Devlet Başkanı Putin'in Türkiye'ye gelmesi nedeniyle Türkiye-Rusya ilişkileri üzerindeydi. Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ise ABD'de idi. New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres, Vaşington'da ise ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo ile görüştü.

Türkiye ile Rusya ilişkileri gelişmeye devam ediyor. Rusya Devlet Başkanı Putin hafta başında Türk Akım doğalgaz projesinin deniz ayağının tamamlanması törenlerine katılmak üzere Türkiye'ye geldi. Türk Akım doğalgaz projesi bittiğinde 930 km uzunluğunda 2 hat üzerinden 31,5 milyar m3 gaz akışını sağlanmış olacak. Böylece Türkiye şu anda Ukrayna, Romanya ve Bulgaristan üzerinden (Batı hattından) Türkiye'ye gelen doğalgazı Karadeniz üzerinde (Rusya'dan doğrudan Türkiye'ye uzanan) yeni boru hattından gelen doğalgazla ikame edecek.

Türk Akım doğalgaz projesi, Rus doğalgazını Rusya'nın Akdeniz sahillerinden Türkiye'ye Türkiye

Türk Akım doğalgaz projesi, Rus doğalgazını Rusya'nın Anapa şehrinden Türkiye'ye Trakya'ya (Kırklareli'nin Kiyıköy bölgesine) Karadeniz'den deniz tabanına düşenen 2 boru hattıyla getirecek. Şimdi Trakya'da karada hattın inşaatı başlamış durumda. Trakya'daki 260 km uzunluğundaki hatla Türk Akım doğalgaz projesi Lüleburgaz'da Türkiye doğalgaz dağıtım sistemine bağlanmış olacak. Türk Akım boru hattından gelen Rus doğalgazının yarısı Türkiye'de kullanılacak.

Rus doğalgazının diğer yarısının ise Avrupa ülkelerine satılması söz konusu. Ama daha Avrupa ülkelerinden alıcı yok. Türk Akım projesinin Yunanistan ve/veya Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya devamı öngörülüyor. Bununla birlikte bu iki ülke üzerinde de ABD'nin baskısı olduğu, ABD'nin bu iki ülkenin de Rus doğalgazını almamasını istediği, Atina ve Sofya üzerindeki ABD baskısının arttığı haberleri basında yoğun olarak yer alıyor.

Türkiye'de yapılan törende Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Devlet Başkanı Putin'in yaptığı konuşmalar dikkat çekiciydi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'nin Rusya ile ilişkilerinin hiçbir zaman diğer ülkelerin "talep ve dayatmalarına" göre düzenlemediğini vurguladı. Türkiye'nin Rusya ile giderek büyüyen ekonomik ve siyasi ilişkilerinin Batı başkentlerinde yakından takip edildiğine hiçbir şüphe bulunmuyor.

Vaşington, Türkiye'nin Rusya ile doğalgaz alanında artan işbirliği yanında, inşaatı başlayan Akkuyu Nükleer Santrali projesini, Türkiye'nin Rusya'dan S-400 füze hava savunma sistemi almasını yakından takip ediyor. Türkiye-Rusya ekonomilerinin birbirlerini tamamladıkları bir gerçek. Türkiye ekonomisinin enerji ithalatına ve dış satım yapacak pazarlara ihtiyacı var. Rusya bu iki alanda olduğu kadar, turizm sektöründe de Türkiye için iyi bir ortak. Ancak Türkiye-Rusya ilişkilerinin bu şekilde her alanda hızla büyümesinde Batı'nın Türkiye'ye yaklaşımındaki çarpıklığın da rol oynadığını görmek gerekiyor. Türkiye'nin Rusya'dan S-400 füze sistemlerini almaya karar vermeden önce Batı ülkelerindeki diğer alternatifleri de incelediği, ancak Batı ülkelerinden olumlu bir yaklaşım göremediği biliniyor.

Diğer yandan ABD'nin Türkiye'yi Suriye'de yalnız bıraktığını da söylemek mümkün. ABD'nin Suriye'deki yanlış seçimlerinin ve uzun dönemli, kararlı ve kapsamlı bir Suriye stratejisini ortaya koyamamasının Suriye'deki bugünkü durumu ortaya çıkarttığı ve Suriye'deki gelişmeleri yönlendirdiği sıklıkla üzerinde tartışılan bir durum. Suriye'de Rusya gerçeği ortaya çıktıktan sonra başlayan Türkiye-Suriye işbirliği ise hem Ankara'nın hem de Moskova'nın yararına işliyor.

Türk Akım projesi töreninden sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Devlet Başkanı Putin arasında yapılan görüşmede de ağırlıklı olarak Suriye konusunun gündemde olduğu anlaşılıyor. Erdoğan-Putin görüşmesinde Türkiye ile Rusya arasında varılan İdlib mutabakatının ve İstanbul'da yapılan (Türkiye, Rusya, Almanya ve Fransa) 4'lü liderler toplantısı sonuçlarının uygulanması ile ilgili konuların ele alındığı görülüyor.

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun New York ve Vaşington'da yaptığı temaslar Kaşıkçı cinayeti ile ilgili ilginç gelişmelerin yaşandığı bir sıraya rastladı. Dışişleri Bakanı'nın New York'ta BM Genel Sekreteri Guterres ve Vaşington'da ABD Dışişleri Bakanı Pompeo ve ABD Beyaz Saray Güvenlik Başdanışmanı Bolton ile yaptığı görüşmelerde de Kaşıkçı konusunun ağırlıklı olarak gündemde olduğu biliniyor.

Çavuşoğlu-Guterres görüşmesinde Kaşıkçı cinayetinin uluslararası boyutunun ele alındığı ve cinayetele

İlgili uluslararası bir soruşturma veya bilgi toplama komitesi kurulması konusunun gündeme geldiği anlaşılıyor. Türkiye böyle bir komite ile işbirliği yapacağını zaten açıklamış bulunuyor. Suudi Arabistan ise böyle bir komitenin kurulmasını kesinlikle istemiyor.

Kaşıkçı cinayeti ile ilgili uluslararası bir soruşturma açılması Riyad üzerinde önemli bir baskı yaratacak gibi görülüyor. Ancak BM çerçevesinde bir soruşturma açılması için BM Güvenlik Konseyi'nin bu konuda bir kararına ihtiyaç duyuluyor. Böyle bir karar alınması için de BM üyesi bir ülkenin Güvenlik Konseyi'ni devreye sokmak için başvurusu gerekiyor. Çavuşoğlu-Guterres görüşmesinde Kıbrıs gibi Türkiye'yi doğrudan ilgilendiren önemli konuların da gündeme geldiği muhakkak.

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun Vaşington'da Pompeo ve Bolton'la yaptığı görüşmelerde gündemde önemli birçok konunun olduğu görülüyor. Çavuşoğlu'nun muhataplarına Türkiye'nin iadesini istediği 84 FETÖ'cünün ismini ihtiva eden bir listeyi verdiği, görüşmelerde Halk Bankası davası gibi konuların da gündeme geldiği esasen Bakan tarafından açıklandı. ABD tarafının da Türkiye'de halen tutuklu bulunan Amerikalılar konusunu açtığı ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamadan anlaşılıyor.

Çavuşoğlu-Pompeo ve Çavuşoğlu-Bolton görüşmelerinde Suriye konusunun gündemde olduğu zaten açık. ABD'nin PYD/YPG ile işbirliği Ankara-Vaşington hattındaki en önemli, sorunlu konulardan biri. Türkiye, Münbiç şehrinde Türk-Amerikan ortak askeri devriyelerinin de başlamasından sonra PYD/YPG'nin Münbiç'ten tamamen çekilmesini ve şehirde yerel halkın ortaya çıkartacağı bir yönetim oluşturulmasının çabuklaştırılmasını istiyor. Ankara ile Vaşington arasındaki Münbiç mutabakatının tam olarak uygulandığını söylemek ancak ondan sonra mümkün olacak.

Ancak Ankara için bu yeterli değil. Türkiye Münbiç mutabakatının Doğu Suriye'de PYD/YPG'nin kontrolü altındaki tüm bölgeler için bir örnek oluşturulmasını istiyor. Türkiye ile ABD arasında daha önce üzerinde anlaşılan yol haritası da Türkiye ile ABD'nin Doğu Suriye konusunu görüşmesini gerektiriyor. Ankara Fırat Nehrinin doğusundaki (halen) PYD/YPG kontrolündeki bölgelere de istikrarın nasıl getirileceğini görmek istiyor. Bu bölgelerin Türkiye'nin güvenliği için bir tehdit unsuru olmaktan çıkartılması kadar, yerel halkın PYD/YPG kontrolünden kurtulması da Ankara için önemli.

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun Vaşington görüşmeleri sırasında Doğu Suriye konusunda Türkiye-ABD görüşmelerinin başlamasının da kararlaştırıldığı ortaya çıkıyor ve bu önemli. Ankara'nın bu bölgelerdeki (savaş öncesi) nüfus yapısının dikkate alınmasını, PYD/YPG'nin bölgenin demografik yapısını bozmasına, etnik temizlik yapmasına izin verilmemesini istediği zaten biliniyor. Vaşington'un, Ankara'nın Suriye ile sınırının hemen güneyinde istemediği oluşumlara müsaade etmeyeceğini bir an önce görmesi Türkiye-ABD ilişkilerinin geleceği için büyük önem taşıyor.

Çavuşoğlu'nun Pompeo ve Bolton'la yaptığı görüşmelerde Kaşıkçı cinayeti konusunun da önemli bir yer aldığı izleniyor. Esasen Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun Vaşington'da bulunduğu sırada ABD ve Dünya kamuoyunun dikkatleri de yine Kaşıkçı olayı üzerindedir. ABD İstihbarat Örgütü (CIA) beklenen Kaşıkçı raporunu Başkan Trump'a verdi. Raporda Suudi Arabistan Velihaht Prensi Salman'ın Kaşıkçı cinayetinden önceden haberdar olduğu bilgisinin bulunduğu ABD basınının da esasen geniş şekilde yer aldı.

Beklenen CIA raporuna rağmen Başkan Trump'ın Veliht Prens hakkındaki "görüşlerinin" değişmediği anlaşılıyor. Trump basına yaptığı açıklamalarda raporda %100 saptamalar olmadığını, net ifadeler kullanılmadığını açıkladı. Başkan Trump'a göre Prens Salman cinayeti önceden "biliyor da olabilir bilmiyor da olabilir."

Ortaya çıkan tablo CIA'ın vardığı sonuçlara rağmen Trump'ın görüşlerini değiştirmek istemediği. Esasen Başkan Trump bu konuda başlangıçtan beri oldukça açık. Rapordan sonra yaptığı açıklamalarda da yine Trump, Suudi Arabistan'ın ABD'de "yapacağı" 450 milyar dolarlık yatırımdan, ABD'nin Suudi Arabistan'a yapacağı silah satışlarından, Suudi Arabistan'ın İran'la bölgede yapılan mücadelede "harika" bir müttefik, ABD'nin "kararlı" bir ortağı olmasından söz ediyor. Başkan Trump'ın temelde söylemeye çalıştığı, bütün bu hususlar ortadayken, Suudi Arabistan'la ikili ilişkileri Kaşıkçı cinayeti nedeniyle "tehlikeye" sokmak istemediği.

Başkan Trump konuyla ilgili açıklamalarında ABD Kongresi'nin konuyla ilgili farklı şekilde düşündüğünü de bildiğini, Kongre'nin ayrı bir yol seçebileceğini, ancak Kongre'yi ABD "menfaatleri" doğrultusunda etkilemeye de çalışacağını açık bir şekilde ortaya koyuyor. Trump 30 Kasım-1 Aralık tarihlerinde G-20 Zirvesi marjında (Zirveye gelmesi halinde) Veliht Prens Salman ile görüşebileceğini de açıklamış durumda.

Arjantin'de yapılacak G-20 Zirvesinin çok ilginç geçeceği, (19 ülke ve AB yetkililerinin katılacağı) Zirve marjında önemli ikili ve çok taraflı görüşmelerin yapılacağı şimdiden ortaya çıkmış durumda. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Başkan Trump ve Devlet Başkanı Putin'le birer görüşme yapacağı anlaşılıyor. Bu Zirve (katılırsa) Suudi Arabistan Kralı Salman'ın da Kaşıkçı cinayetinden sonra Dünya liderleriyle ilk kez bir araya gelmesine vesile olacak. Kral Salman'ın Zirveye katılması halinde Zirve marjında kimlerle görüşeceği daha da önem kazanmış durumda. Zirvede Suudi Arabistan'ı kimin temsil edeceğinin daha açıklık kazanmadığı anlaşılıyor.

Bu arada Dünya basınında Kaşıkçı cinayeti ile ilgili çok sayıda haber veriliyor. Bunlar arasında Veliht Prens Muhammed bin Salman'ın bu pozisyonu kaybetmesi halinde yerine (76 yaşındaki) Prens Ahmed bin Abdülaziz'in getirileceği yönündeki haberler de var. Prens Ahmed bin Abdülaziz şimdiki Suudi Arabistan kralının kardeşi ve Muhammed bin Salman'ın amcası. Basın haberlerinde Ahmed bin Abdülaziz'in Suudi kraliyet ailesi tarafından destekleneceği, Batı ülkelerinin ve özellikle Vaşington'un güvenine de sahip olduğu da ileri sürülüyor.

Ancak bu spekülasyonlara rağmen, 82 yaşındaki Kral Salman'ın (33 yaşındaki oğlu) Veliht Prens'e desteğinin devam ettiği de ortada. Kral Salman'ın bu hafta içinde Şura Konseyi'nde yaptığı konuşmadan ortaya çıkartılan sonuç, Kral'ının Kaşıkçı cinayetinin Suudi Arabistan için ortaya çıkarttığı bütün olumsuz sonuçlara rağmen, oğlunun yönetimini desteklemeye devam edeceği.

HER YERDE HÜRRİYET

DİĞER KANALLAR

[Facebook](#)

[Twitter](#)

[RSS](#)

[Kişisel Verilerin Korunması](#)

[Hürriyet Kurumsal](#)

[Bize Ulaşın](#)

Hürriyet
com.tr

© Copyright 2022 Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş